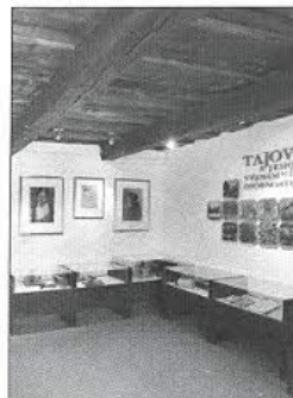
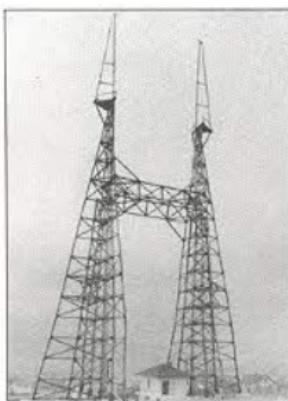

ŠTÁTNA VEDECKÁ KNIŽNICA
V BANSKEJ BYSTRICI

SOŇA
ŠVÁČOVÁ

JOZEF MURGAŠ POČUJETE MA?

Pozvánka

Mgr. Soňa Šváčová, PhD.
Jozef Murgaš – Počujete ma?

ISBN 978-80-89388-58-5

ÚVOD

Jozef Murgaš (17. 2. 1864 – 11. 5. 1929) – vedec, kňaz, umelec, zberateľ, politik – narodený v Jabrikovej (dnes časť Tajova) patrí medzi najvýznamnejšie osobnosti Slovenska. Prináleží mu svetové prvenstvo v oblasti rádiotelegrafie – spôsobu prenášania správ bezdrôtovou telegrafiou, tzv. Tón systému. Všeestrannosť jeho génia je, v rôznej miere, dodnes predmetom pozornosti záujemcov a bádateľov. V roku 2014 sme si pripomenuli 150. výročie jeho narodenia.

Tajov –
pohľad
na dedinu

Výrazné stopy svojho pôsobenia zanechal Murgaš na Slovensku a v Pensylvánii, USA. Študoval v rodisku, na gymnáziu v Banskej Bystrici, v kňazskom seminári v Bratislave a Ostrihome, na bohosloveckej fakulte v Ostrihome a Banskej Bystrici, maľovanie v Budapešti a Mnichove. Poslanie kňaza ho spojilo s farnosťami v Dubovej, Slovenskej Ľupči, Chrenovci a Wilkes-Barre. V Amerike uskutočnil prelomové objavy v rádiotelegrafii. Tu sa ukončila jeho životná púť.

Slovenská historiografia v 20. storočí priniesla informácie o Murgašovi prostredníctvom viacerých publikácií a článkov v periodikách. Cieľavedomá pozornosť jeho významu a pamiatke sa sústredovala v Tajove, kde sa začali zhromažďovať zodpovedajúce artefakty a bola otvorená Pamätná izba Jozefa Murgaša, ktorá je v správe Literárneho a hudobného múzea v Banskej Bystrici.

Pri príležitosti 150. výročia narodenia múzeum pre návštěvníkov Pamätnej izby Jozefa Murgaša pripravilo predkladanú malú publikáciu s cieľom popularizovať jeho osobnosť na základe najnovších poznatkov, chronologicky mapujúcich currikulum vitae.

autorka

RODISKO A RODINA JOZefa MURGAŠA

Jozef Murgaš sa narodil v dedine Jabriková (dnes Tajov) nedaleko Banskej Bystrice 17. februára 1864. Rodičia Ján Murgaš a Zuzana Murgašová, rodená Slamová vlastnili drobné gazdovstvo na konci dediny nazývanej Farbenô. Tu sa im narodil syn Jozef a o dva roky neskôr Ján. V dome bývali spolu so starými rodičmi Slamovcami, Andrejom a Annou, rodenou Murgašovou, majiteľmi domu. Z otcovej strany boli starými rodičmi Ján Murgaš a Anna, rodená Smidová. Bratia mali veľmi blízky vzťah, Jozef bol krsťným otcom všetkých troch Jánových dcér. Ich otec pracoval ako robotník – uhliar, zamestnanec cisársko-kráľovskej bansko-lesnej komory v Farbenô.

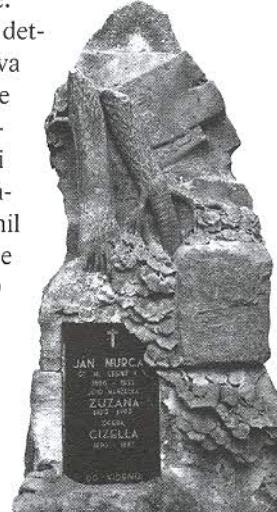
História obci Jabriková a Tajov siaha do 15. storočia. Pôvodne sa obe obce vyvíjali osobitne, k zlúčeniu došlo v roku 1944. Na ich území postavila Turzovsko-fuggerovská spoločnosť v rokoch 1496 – 1500 dve hutí, jednu na cedenie, druhú na rafinovanie medi. V hutách, ktoré boli v činnosti do roku 1893 pracovala väčšina mužských obyvateľov obci. Boli zamestnancami cisársko-kráľovskej bansko-lesnej komory ako robotníci, uhliali, nádenníci, sluhovia. Živobytie sa tu našlo aj pre remeselníkov, výrobcov úžitkovej keramiky. Zhotovovali z hliny misky pre hutnicke laboratórium i rôzne predmety pre domácnosť. V okolí sa nachádzali náleziská vzácnych rúd: žltého auripigmentu a červeného realgáru, podľa ktorých nazvali potok farebným a jeho okolie Farbenô. Hutníctvo zohrávalo v dejinách obce dôležitú úlohu, v 18. storočí navštívil tajovské hutí princ Leopold Habsburský.

Rodený dom

stva venoval vyrezávaniu rôznych figúrok. Lesná správa ho v tejto činnosti podporovala, posielala ho na krátke pobyt do Szépmuvészeti muzeum (Múzeum krásneho umenia) do Budapešti. Tam bola aj pri príležitosti uhorského milénia v roku 1896 výstava Ezredéves országos kiállítás (-kozremukodok érme), na ktorej sa zúčastnil v sekcií rezbárskych prác a získal medailu – bola údajne jediná v tejto sekcií, a tak mala cenu zlatej. V roku 1900 sa prezentoval na výstave vo Versailles v Paríži: Exposition universelle internationale – République Française, tiež v sekcií rezbárskych prác, získal bronzovú medailu. Spolupracoval s významným slovenským architektom Dušanom Jurkovičom.

Pochovaný je v Banskej Bystrici, pamätník mu z pieskovca vytiesal kamenár – sochár Petr z Břeclavi.

ŠTUDENTSKE ROKY

Jozef už od detstva vynikal živým záujmom o svoje okolie, bystrým umom a túžbou po poznaní. Prvé školské kroky absolvoval v roku 1870 v cirkevnej ľudovej tajovskej škole za obetavého vedenia mladého začínajúceho učiteľa Karola Bergera, ktorý v ňom podporoval výnimočné sklony. Odhalil jeho manuálnu zručnosť, výrazné kresliarske nadanie i talent, rýchlo si osvojoval

nové poznatky. Osobitne sa mu venoval a po ukončení päťročnej tzv. normálky ho pripravil na štúdium do banskobystrického kráľovského katolíckeho vyššieho gymnázia. Z vďaka svojmu učiteľovi o niekolko rokov neskôr Jozef namaľoval portrét i portrét jeho dcéry Márie.

Na gymnáziu sa u chlapca naplno prejavilo nadšenie pre praktické kreslenie, ale aj prírodné vedy, zaujalo ho predovšetkým učivo o fyzikálnych javoch, najmä o elektromagnetickej vlnách. Jeho vedomosti čoskoro prerástli rámec školských učebných osnov. Šťastím pre Murgaša boli chápaví profesori, vďaka ktorým mohol rozširovať svoje obzory. Počas štúdia navštievoval Murgaš nepovinný predmet *kreslenie* s výborným prospechom. V prvom ročníku ho povinné aj nepovinné kreslenie učil profesor kreslenia a prírodovedných predmetov Jozef Božetech Klemens, v ďalších ročníkoch profesor Ladislav Mayerhoffer.

Jozef Božetech Klemens (8. 3. 1817 – 17. 1. 1883) bol maliar, sochár, stavitel, prírodovedec, vynálezca, pedagóg. Mnohých svojich žiakov podniel k záujmu o prírodné vedy, výtvarné umenie a vynálezy – Jozefa Murgaša, Andreja Stollmanna, Andreja Budaya a ďalších. Ako profesor kreslenia bol z banskobystrického gymnázia prepustený pre svoje národné presvedčenie v čase uplatňovania národnostného zákona v roku 1878.

Prijímacie skúšky do banskobystrického gymnázia zložil Jozef Murgaš r. 1875 zo všetkých predmetov výborne okrem písomnej časti skúšky z nemeckého jazyka, preto opakoval prijímacie skúšky a r. 1876 bol na gymnázium, kde sa vyučovalo po zrušení slovenských tried povinnej po maďarsky, nemecky a latinsky, prijatý. Dobrovolne povinným predmetom bol aj slovenský jazyk, ktorý Murgaš navštievoval tri roky. Jeho spolužiakom bol budúci spisovateľ Izidor Žiak Somolický. Študoval tu štyri roky – do r. 1880.

Prvá škola Jozefa Murgaša stála v Tajo-ve na mieste dnešného obchodu.

Počas štyroch rokov mal Jozef na gymnáziu troch triednych profesorov: Karol Bičovský (1. ročník), Ľudovít Ralovič (2. ročník), Vojtech Himpfner (3. – 4. ročník). V prírodovedných predmetoch dosahoval vynikajúce výsledky.

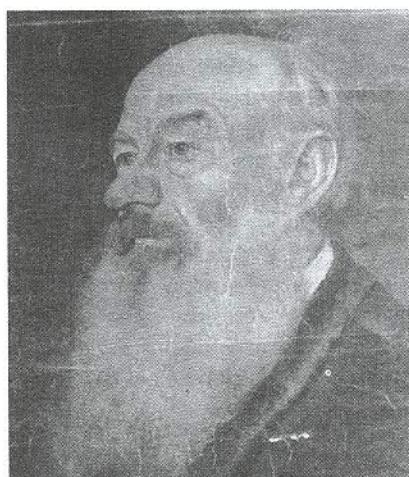
Po ukončení gymnaziálnych štúdií túžil Murgaš po ďalšom maliarskom alebo technickom vzdelávaní, možnosti rodičov finančne ho podporovať však boli vyčerpané. Jediná cesta viedla cez dráhu knazskú, pretože banskobystrická diecéza hradila všetky náklady na prípravu duchovných. Prijímacie skúšky do knazského seminára zložil s úspechom v Ostrihome a tamojší arcibiskupský úrad ho pridelil do bratislavského seminára *Seminarium S. Emerici Dicis* na Kapitulskej ulici, kde navštievoval piatu a šiestu triedu *Hlavného kráľovského rímskokatolíckeho gymnázia* v bývalom klariskom kláštore (školské roky 1881/1882 – 1882/1883). Siedmy a ôsmy ročník absolvoval v Ostrihome na gymnáziu, podporovaný vo svojich maliarskych a technických záľubách láskavým vice-rektorom Gabrielom Soókym, ktorý mu dokonca poskytol fyzikálny kabinet na jeho experimenty a maľovanie.

Budova Vyššieho kráľovského katolíckeho gymnázia v Banskej Bystrici

Podrobnej genealogiu Jozefa Murgaša zostavila a informácie o jeho štúdiach v regióne z archívnych materiálov získala Mgr. Eva Furdiková. Publikovala ich v zborníku Jozef Murgaš – reflexie života a diela v medzinárodnom kontexte. Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica, 2014.

Knazský seminár na Kapitulskej ulici

Portrét
bradatého
vrátnika
z Biskup-
ského úradu

Na gymnáziu v Ostrihome bol Murgaš u profesorov oblúbený, pretože pre nich maľoval obrazy. Bohužiaľ, s tým už nemohol rátat po priatí na ostrihomskú bohosloveckú fakultu (1884 – 1886), a preto ho na príhovor profesora Soókyho po dvoch rokoch preložili do Banskej Bystrice.

Juraj Voda v knihe Jozef Murgaš, priekopník rádiotelegrafie. Martin: Osvedca, 1955., na s. 27 uvádza, že z tých čias pochádza portrét bradatého vrátnika z biskupského úradu a obuvníckeho majstra Smolena.

Štúdium teológie ukončil na banskobystrickej bohosloveckej fakulte a 10. novembra 1888 ho v Katedrále sv. Františka Xaverského v Banskej Bystrici vysvätil biskup Imrich Bende za kňaza.

KŇAZSKÁ DRÁHA V BANSKOBYSTRICKEJ DIECÉZE

Prvú svätú omšu slávil Murgaš v Kostole sv. Alžbety v Banskej Bystrici 14. novembra 1888, primície v Kostole sv. Jána Krstiteľa v Tajove 17. novembra 1888.

Koncom novembra už pôsobil vo farskej obci Dubová (dnes Nemecká) ako osobný kaplán farára Ferdinanda Bitteru. V období 1889 – 1893 študoval, vďaka pochopeniu biskupa Imricha Bendeho, maliarstvo v Budapešti a Mnichove,

avšak po preložení biskupa do nitrianskej diecézy bol pred ukončením štúdia povolaný naspäť a vymenovaný za kaplána do farnosti Slovenská Lupča k farárovi Michalovi Fodorovi, v roku 1894 preložený opäť do Dubovej a v tom istom roku do farnosti Chrenovec, kde bol farárom Štefan Stanga.

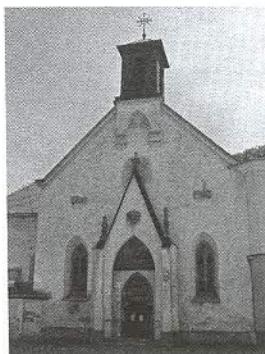

Katedrála sv. Františka
Xaverského v BB

Kostol sv. Alžbety v BB

Kostol sv. Jána Krstiteľa v Tajove

MALIARSKE ŠKOLY

Láska k výtvarnému umeniu a vlastnému výtvarnému prejavu sprevádzala Jozefa Murgaša od detstva. Maliarske nadanie mu pomohli rozvíjať, okrem učiteľov Karola Bergera v tajovskej škole a profesora kreslenia Jozefa Božetecha Klemensa na banskobystrickom gymnáziu, najmä výtvarné školy. Vďaka nim sa mohol zdokonaľovať vo figurálnych kompozíciach, krajinách, portrétoch i sakrálnych obrazoch. Výtvarné diela vytvorené počas ostrihomských štúdií, väčšinou kópie starých majstrov 17. a 18. storočia, sú dnes rozptýlené v rôznych inštitúciách a pravdepodobne i v súkromných zbierkach. Najznámejšia z tohto obdobia (1887 – 1888) je kópia obrazu maďarského maliara Mihálya Munkácsyho: *Kristus pred pilátom*, ktorú prezentoval pred biskupom Bendom a ktorá je dodnes ozdobou reprezentačnej miestnosti Biskupského úradu v Banskej Bystrici. Ako bohoslovec namaľoval štyri obrazy na zástavy pre tajovský kostol.

Krátko po začiatku svojho knazského pôsobenia v Dubovej dostal Murgaš povolenie od biskupa Imricha Bendeho k štúdiu na *Štátnej uhorskej kráľovskej škole kreslenia podľa vzorov a pripravke pre učiteľov kreslenia* v Budapešti

Obraz
Kristus pred
Pilátom.
Biskupský
úrad, Ban-
ská Bystrica

Maliar-
ska škola
v Budapešti

(1898 – 1990) a pokračovaní štúdia na *Akadémii výtvarných umení* v Mnichove (1990 – 1993), ktorému predchádzal krátky pobyt v súkromnej škole maďarského maliara Simona Hollósyho v Mnichove. Počas budapeštianskeho obdobia vznikol obraz *Svätá Alžbeta*, kresby *Borgheseho šermiar*, *Diskofora*, *Venuša medicejská*.

Na štvorročnej mnichovskej výtvarnej akadémii svetovej povesti študoval kresbu v Naturklasse u profesora Johanna Caspara Hertericha a maľbu v Mal-klasse u profesora Paula Hoekera v ateliéri i v plenéri. Jeho práce boli vystavené a ocenené na výročnej výstave akadémie. Z tohto obdobia pochádzajú početnejšie kresby, portréty, štúdie postáv. V Mnichove začal, na objednanie biskupa Bendeho, maľovať veľký obraz *Svätá Alžbeta* na oltár do Kostola sv. Alžbety v Banskej Bystrici na Dolnej ulici, dokončiť ho však musel už po odvolaní zo štúdia.

Výtvarná
akadémia
v Mnichove

Obraz Svätá
Alžbeta.
Biskupský
úrad, Ban-
ská Bystrica

Portrét starej ženy

Portrét muža

Obraz Sedliacký
dvor vo Valaskej

Doteraz nepublikované štúdie o výtvarnej činnosti Jozefa Murgaša uviedli Marta Herucová a Ludovít Hološka v zborníku Jozef Murgaš – reflexie života a diela v medzinárodnom kontexte. Banská Bystrica: Štátnej vedeckej knižnice, 2014.

Bezprostredne po návrate vznikli ďalšie známe obrazy *Sedliacký dvor vo Valaskej* a *Rudolf Bobok z Valaskej*, tematicky späť s prostredím obce Valaská, v ktorej Murgaš navštievoval valašianskeho farára a svojho priateľa Rudolfa Boboka. Murgašovi sa pripisuje tiež autorstvo obrazu *Svätý Juraj* na oltári kostola v Lopeji, vytvoreným tesne pred jeho odchodom zo Slovenska.

Obraz Učiteľ Karol Berger

ZO SLOVENSKA DO AMERIKY

Silné národné presvedčenie, na kňaza netypické záujmy o techniku a maľovanie ale tiež, na tú dobu, prílišná otvorenosť v prejavovaní názorov, to všetko prinášalo Murgašovi časté nepochopenie okolia, napätie a konflikty. Dá sa predpokladať, že aj tieto motívy stáli za rozhodnutím využiť možnosť a odísť v roku 1896 za kňazským poslaním do Wilkes-Barre v Pensylvánii.

Murgaš našiel v časopise *Kazateľňa* článok, že v novozaloženej americkej farnosti potrebujú slovenského kňaza, napísal list tamojšiemu slovenskému kňazovi Matúšovi Jankolovi a po súhlase banskobystrického biskupa Karola Rimélyho odišiel loďou do Ameriky medzi krajanov. Predpokladal, že v slobodnej Amerike bude môcť popri práci duchovného aj maľovať a venovať sa výskumom v rádiotelegrafii.

Cestoval z holandského prístavu Rotterdam a do Spojených štátov prišiel 6. apríla 1896 k reverendovi Matúšovi Jankolovi do osady sv. Jána Krstiteľa v Pittstone.

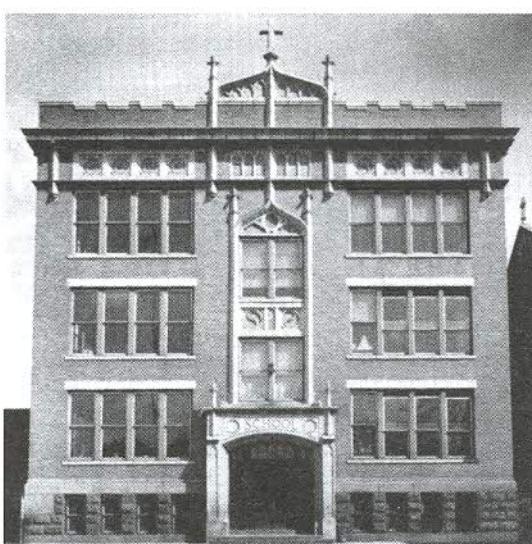
FARNOSŤ VO WILKES-BARRE

Biskup scrantonskej diecézy William O'Hara ho po prijatí poveril spravovaním zboru *Najsvätejšieho srdca Pána Ježiša* vo vznikajúcej baníckej osade Wilkes-Barre v Pensylvánii, kde žilo 65 slovenských rodín z okolia Prešova. Tu sa začalo po všetkých stránkach mimoriadne plodné pôsobenie reverenda Murgaša v Amerike, do ktorého možno zarátať početné aktivity na poli kňazskom, vedeckom, umeleckom i politickom.

Prvé roky vo farnosti sa Murgaš sústredil predovšetkým na dokončenie rozostavaného dreveného kostolíka (1896), výstavbu nového kamenného slovenského *Kostola Najsvätejšieho Srdca Pána Ježiša* (1908), fary, kultúrno-spoločenského centra, knižnice, telocvične, školy pre deti slovenských pristahovalcov a zabezpečenie ich výučby v anglickom a slovenskom jazyku, zakúpenie pozemkov a založenie slovenského cintorína najprv v Plains, neskôr v Dallas, nedaleko Wilkes-Barre. Mnohé stavby Murgaš sám projektoval a veľké oltárne olejové obrazy – kópiu Murillovoho *Nepoškvrneného počatia Panny Márie* a obraz *Najsvätejšie srdce Pána Ježiša* sám namaľoval. Vydával noviny *Katolík*, kde uverejňoval i svoje články z prírodrovedy ale tiež svoje básne pod pseudonymom Ohňoslav. Pracoval vo viacerých slovenských katolíckych spolkoch – *Združenie slovenských katolíkov*, *Slovenská liga* v Amerike, *Prvá katolícka slovenská jednota* – zaslúžil sa o založenie prvého

Dejiny osady Najsvätejšieho srdca Pána Ježiša vo Wilkes-Barre sa datujú od roku 1896, kedy prišiel do USA aj Jozef Murgaš. Osada sa utvárala okolo uholních bani, jej obyvateľia boli väčšinou pristahovalci zo Šarišskej a Spišskej stolice. Paralelne so zakladaním osady sa utvárala aj spolková činnosť. Založený bol Spolok Najsvätejšieho Srdca Pána Ježiša, Spolok Svätého Kríza, Spolok Svätého Jána Krstiteľa. Zakladajúcim členom Wilkes-Barre bol slovenský kňaz Matúš Jankola, farár slovenskej osady sv. Jána Krstiteľa v Pittstone, ktorý povolal Jozefa Murgaša do kňazskej služby vo Wilkes-Barre.

Slovenský Kostol Najsvätejšieho Srdca Pána Ježiša

Škola pre deti slovenských pristahovalcov

Oltárny obraz Najsvätejšie Srdece Pána Ježiša

Oltárny obraz Ne-poškvrnené počatie Pannej Márie

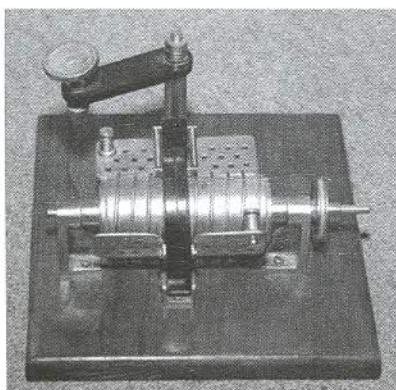
slovenského ženského rádu v Amerike *Sestry sv. Cyrila a Metoda*. Sestry z tohto rádu vyučovali v škole založenej Jozefom Murgašom.

POKUSY A VYNÁLEZY

Po splnení naľichavých farských povinností sústredil Murgaš naplno svoj záujem na techniku. Zriadil prvé skromné laboratórium, v ktorom robil pokusy na poli bezdrôtovej rádiotelegrafie. Zoznámil sa so všetkými dovedajúcimi prácami Michala Faradaya, Charlesa Stevensonana, nemeckého fyzika Heinricha Rudolfa Hertza, Jamesa Clarka Maxwella, Thomasa Alva Edisona, ruského profesora Alexandra Stepanoviča Popova, vynálezcu antény, i s výsledkami bezdrôtového prenosu elektromagnetických signálov Tatiana Guglielma Marconiho, ktorý do rádiotelegrafie prevzal systém bodiek a čiarok Morseho abecedy.

V roku 1900 uverejnil v tretom zväzku slovenskej ročenky Tovaryšstvo článok pod názvom *Telegrafovanie bez drôtu*. Je dokazom o podrobnom štúdiu problematiky elektrotechniky Jozefom Murgašom: „Každý čt. čitateľ uzná, že nástroj na chytenie týchto elektrických vln musí byť veľmi citlivý, obzvlášť, keď chceme telegrafovať na väčšiu diaľku. Je to veľmi nepatrný a jednoduchý nástroj, profesorom Dr. Th. Calzecchi Onesti roku 1884 odokrytý, takzvaný »coherer«. Dr. Onesti na univerzite v Pise zkúmal všelijaký kovový prások pilníkom narezaný, ako vedia elektrický prúd. Pri zkúmaní tohože odokryl jeho takú vlastnosť, s pomocou ktorej môžeme telegrafovať bez drôtu. (Srovaj »Nuovo cimento«, vedecký časopis vychodiaci v Pise z 15. okt. 1884. »Wiedermanns Annalen« N. F. XXVIII. 1896. »Eelectrical World & Engineer« Vol. XXXIV. Strana 858. dec. 2. 1899.“

Model rotačného iskrišta

Murgaš si uvedomoval, že tento systém si vyžaduje pomerne dlhý vysielačí čas, lebo vysielanie signálu, ktorý predstavuje čiarku trvá štyri až päťkrát dlhšie ako signál znamenajúci bodku a že by bolo potrebné vymyslieť skrátenie vysielačej doby. Uskutočnil desiatky pokusov a zistil, že kmity, ktoré vznikajú v iskrišti možno počuť, ak sa pravidelne prerušujú nejakým vhodným kmitočtom. Inak však elektromagnetické vlny vznikajúce v oscilačnom obvode majú takú veľkú frekvenciu, že ich ľudské ucho nemôže zachytiť. Pri opakovaní jedného pokusu prerušovaním kmitu iným kmitočtom zachytí tieto kmity ako tóny a dospej k poznaniu, že tón

prerušovaný jedným kmitočtom bol iný ako bol vyšší ako druhý. Murgaš označil jeden za bodku a druhý za čiarku. Oba boli rovnako dlhé, rovnako rýchle, ale ich zvuk – tón bol odlišný. Tento nový spôsob prenášania správ na diaľku bez drôtu nazval *Tón-systém*. Vo februári 1904 podal prihlášku na vydanie

patentu s názvom *Zariadenie na bezdrôtovú telegrafiu* (1904, č. 759.825), druhú v ten istý deň s názvom *Spôsob prenášania správ bezdrôtovou telegrafiou* tzv. *Tón-systém* (1904, č. 759.826).

Dalšie patenty: *Zariadenie na výrobu elektromagnetických vln* (1905); *Vlnomer* (1907); *Konštrukcia antény na bezdrôtovú telegrafiu* (1907, č. 860.051); *Elektrický transformátor* (1907, č. 848.676); *Bezdrôtová telegrafia* (1909, č. 915.993); *Detektor magnetických vln* (1909, č. 917.104); *Magnetický detektor* (1909, č. 930.780); *Prístroj na výrobu elektrických oscilácií* (1911, č. 1,001.975); *Spôsob a zariadenie na výrobu elektrických oscilácií striedavým prúdom* (1916, č. 1,196.969). Tieto posledné viedli k objaveniu rádiotelegrafie – prenos hlasu. Trinásťty patent bol *Navijak na rybársky prút* (1912, č. 1,024.739), lebo Murgaš bol aj vášnivým rybárom.

Experimenty a prijaté patenty získali postupne širokú publicitu v tlači. V auguste roku 1905 laboratórium osobne navštívil americký prezident Theodore Roosevelt. Meno Joseph Murgas sa stalo slávnym. Experimentálne sa pokúšal tiež o prenos hovoreného hlasu, legendárny sa stalo jeho volanie: „Počujete? Počuje ma niekto?“

Boli to vlastne rozdelené dve samostatné prihlášky z pôvodnej jednej prihlášky z 2. 10. 1903, č. 175.499. Týkali sa osobitne rádiotelegrafickej aparátury a osobitne základnej myšlienky prenosu správ na diaľku bez drôtov.

No. 759,825
Patented May 10, 1904.
UNITED STATES PATENT OFFICE.
JOSEPH MURGAS, OF WILKES-BARRE, PENNSYLVANIA.
METHOD OF COMMUNICATING INTELLIGENCE BY WIRELESS TELEGRAPHY.

INVESTIGATION forming part of Letters Patent No. 750,826, dated May 10, 1904.
Serial of this application filed February 24, 1904.
Filed at the Office of the Commissioner of Patents, Washington, D. C., on October 2, 1903.

To all whom it may concern:
Be it known that I, JOSEPH MURGAS, citizen of the United States, residing at Wilkes-Barre, in the State of Pennsylvania, have invented certain new and useful improvements in the method of communicating intelligence by wireless telegraphy, of which the following is a specification:

My invention relates to a wireless telegraph system, and has for its object to provide a means for transmitting intelligence by means of signals of different wave-lengths, so that the impulses in a number similar to that observed in the Morse system, one signal requiring a greater time than the other, will be transmitted in a shorter time than the same number of signals in the Morse system, and to provide a means for receiving such signals, so that each impulse could be made as short as possible, and yet be clearly distinguishable from the others. I accomplish this result by providing a system of wave-lengths, and receiving apparatus by which each impulse is received in a manner similar to that observed in the Morse system, one signal requiring a greater time than the other, and yet being transmitted in a shorter time than the same number of signals in the Morse system, and to provide a means for receiving such signals, so that each impulse could be made as short as possible, and yet be clearly distinguishable from the others. I accomplish this result by providing a system of wave-lengths, and receiving apparatus by which each impulse is received in a manner similar to that observed in the Morse system, one signal requiring a greater time than the other, and yet being transmitted in a shorter time than the same number of signals in the Morse system. This is done by combining the wave-lengths, and the receiving apparatus, in a manner similar to the combination of data and codes in the Morse system. Thus, for example, if the wave-lengths were 1000, 2000, 3000, 4000, 5000, 6000, 7000, 8000, 9000, 10000, 11000, 12000, 13000, 14000, 15000, 16000, 17000, 18000, 19000, 20000, 21000, 22000, 23000, 24000, 25000, 26000, 27000, 28000, 29000, 30000, 31000, 32000, 33000, 34000, 35000, 36000, 37000, 38000, 39000, 40000, 41000, 42000, 43000, 44000, 45000, 46000, 47000, 48000, 49000, 50000, 51000, 52000, 53000, 54000, 55000, 56000, 57000, 58000, 59000, 60000, 61000, 62000, 63000, 64000, 65000, 66000, 67000, 68000, 69000, 70000, 71000, 72000, 73000, 74000, 75000, 76000, 77000, 78000, 79000, 80000, 81000, 82000, 83000, 84000, 85000, 86000, 87000, 88000, 89000, 90000, 91000, 92000, 93000, 94000, 95000, 96000, 97000, 98000, 99000, 100000, 110000, 120000, 130000, 140000, 150000, 160000, 170000, 180000, 190000, 200000, 210000, 220000, 230000, 240000, 250000, 260000, 270000, 280000, 290000, 300000, 310000, 320000, 330000, 340000, 350000, 360000, 370000, 380000, 390000, 400000, 410000, 420000, 430000, 440000, 450000, 460000, 470000, 480000, 490000, 500000, 510000, 520000, 530000, 540000, 550000, 560000, 570000, 580000, 590000, 600000, 610000, 620000, 630000, 640000, 650000, 660000, 670000, 680000, 690000, 700000, 710000, 720000, 730000, 740000, 750000, 760000, 770000, 780000, 790000, 800000, 810000, 820000, 830000, 840000, 850000, 860000, 870000, 880000, 890000, 900000, 910000, 920000, 930000, 940000, 950000, 960000, 970000, 980000, 990000, 1000000, 1100000, 1200000, 1300000, 1400000, 1500000, 1600000, 1700000, 1800000, 1900000, 2000000, 2100000, 2200000, 2300000, 2400000, 2500000, 2600000, 2700000, 2800000, 2900000, 3000000, 3100000, 3200000, 3300000, 3400000, 3500000, 3600000, 3700000, 3800000, 3900000, 4000000, 4100000, 4200000, 4300000, 4400000, 4500000, 4600000, 4700000, 4800000, 4900000, 5000000, 5100000, 5200000, 5300000, 5400000, 5500000, 5600000, 5700000, 5800000, 5900000, 6000000, 6100000, 6200000, 6300000, 6400000, 6500000, 6600000, 6700000, 6800000, 6900000, 7000000, 7100000, 7200000, 7300000, 7400000, 7500000, 7600000, 7700000, 7800000, 7900000, 8000000, 8100000, 8200000, 8300000, 8400000, 8500000, 8600000, 8700000, 8800000, 8900000, 9000000, 9100000, 9200000, 9300000, 9400000, 9500000, 9600000, 9700000, 9800000, 9900000, 10000000, 11000000, 12000000, 13000000, 14000000, 15000000, 16000000, 17000000, 18000000, 19000000, 20000000, 21000000, 22000000, 23000000, 24000000, 25000000, 26000000, 27000000, 28000000, 29000000, 30000000, 31000000, 32000000, 33000000, 34000000, 35000000, 36000000, 37000000, 38000000, 39000000, 40000000, 41000000, 42000000, 43000000, 44000000, 45000000, 46000000, 47000000, 48000000, 49000000, 50000000, 51000000, 52000000, 53000000, 54000000, 55000000, 56000000, 57000000, 58000000, 59000000, 60000000, 61000000, 62000000, 63000000, 64000000, 65000000, 66000000, 67000000, 68000000, 69000000, 70000000, 71000000, 72000000, 73000000, 74000000, 75000000, 76000000, 77000000, 78000000, 79000000, 80000000, 81000000, 82000000, 83000000, 84000000, 85000000, 86000000, 87000000, 88000000, 89000000, 90000000, 91000000, 92000000, 93000000, 94000000, 95000000, 96000000, 97000000, 98000000, 99000000, 100000000, 110000000, 120000000, 130000000, 140000000, 150000000, 160000000, 170000000, 180000000, 190000000, 200000000, 210000000, 220000000, 230000000, 240000000, 250000000, 260000000, 270000000, 280000000, 290000000, 300000000, 310000000, 320000000, 330000000, 340000000, 350000000, 360000000, 370000000, 380000000, 390000000, 400000000, 410000000, 420000000, 430000000, 440000000, 450000000, 460000000, 470000000, 480000000, 490000000, 500000000, 510000000, 520000000, 530000000, 540000000, 550000000, 560000000, 570000000, 580000000, 590000000, 600000000, 610000000, 620000000, 630000000, 640000000, 650000000, 660000000, 670000000, 680000000, 690000000, 700000000, 710000000, 720000000, 730000000, 740000000, 750000000, 760000000, 770000000, 780000000, 790000000, 800000000, 810000000, 820000000, 830000000, 840000000, 850000000, 860000000, 870000000, 880000000, 890000000, 900000000, 910000000, 920000000, 930000000, 940000000, 950000000, 960000000, 970000000, 980000000, 990000000, 1000000000, 1100000000, 1200000000, 1300000000, 1400000000, 1500000000, 1600000000, 1700000000, 1800000000, 1900000000, 2000000000, 2100000000, 2200000000, 2300000000, 2400000000, 2500000000, 2600000000, 2700000000, 2800000000, 2900000000, 3000000000, 3100000000, 3200000000, 3300000000, 3400000000, 3500000000, 3600000000, 3700000000, 3800000000, 3900000000, 4000000000, 4100000000, 4200000000, 4300000000, 4400000000, 4500000000, 4600000000, 4700000000, 4800000000, 4900000000, 5000000000, 5100000000, 5200000000, 5300000000, 5400000000, 5500000000, 5600000000, 5700000000, 5800000000, 5900000000, 6000000000, 6100000000, 6200000000, 6300000000, 6400000000, 6500000000, 6600000000, 6700000000, 6800000000, 6900000000, 7000000000, 7100000000, 7200000000, 7300000000, 7400000000, 7500000000, 7600000000, 7700000000, 7800000000, 7900000000, 8000000000, 8100000000, 8200000000, 8300000000, 8400000000, 8500000000, 8600000000, 8700000000, 8800000000, 8900000000, 9000000000, 9100000000, 9200000000, 9300000000, 9400000000, 9500000000, 9600000000, 9700000000, 9800000000, 9900000000, 10000000000, 11000000000, 12000000000, 13000000000, 14000000000, 15000000000, 16000000000, 17000000000, 18000000000, 19000000000, 20000000000, 21000000000, 22000000000, 23000000000, 24000000000, 25000000000, 26000000000, 27000000000, 28000000000, 29000000000, 30000000000, 31000000000, 32000000000, 33000000000, 34000000000, 35000000000, 36000000000, 37000000000, 38000000000, 39000000000, 40000000000, 41000000000, 42000000000, 43000000000, 44000000000, 45000000000, 46000000000, 47000000000, 48000000000, 49000000000, 50000000000, 51000000000, 52000000000, 53000000000, 54000000000, 55000000000, 56000000000, 57000000000, 58000000000, 59000000000, 60000000000, 61000000000, 62000000000, 63000000000, 64000000000, 65000000000, 66000000000, 67000000000, 68000000000, 69000000000, 70000000000, 71000000000, 72000000000, 73000000000, 74000000000, 75000000000, 76000000000, 77000000000, 78000000000, 79000000000, 80000000000, 81000000000, 82000000000, 83000000000, 84000000000, 85000000000, 86000000000, 87000000000, 88000000000, 89000000000, 90000000000, 91000000000, 92000000000, 93000000000, 94000000000, 95000000000, 96000000000, 97000000000, 98000000000, 99000000000, 100000000000, 110000000000, 120000000000, 130000000000, 140000000000, 150000000000, 160000000000, 170000000000, 180000000000, 190000000000, 200000000000, 210000000000, 220000000000, 230000000000, 240000000000, 250000000000, 260000000000, 270000000000, 280000000000, 290000000000, 300000000000, 310000000000, 320000000000, 330000000000, 340000000000, 350000000000, 360000000000, 370000000000, 380000000000, 390000000000, 400000000000, 410000000000, 420000000000, 430000000000, 440000000000, 450000000000, 460000000000, 470000000000, 480000000000, 490000000000, 500000000000, 510000000000, 520000000000, 530000000000, 540000000000, 550000000000, 560000000000, 570000000000, 580000000000, 590000000000, 600000000000, 610000000000, 620000000000, 630000000000, 640000000000, 650000000000, 660000000000, 670000000000, 680000000000, 690000000000, 700000000000, 710000000000, 720000000000, 730000000000, 740000000000, 750000000000, 760000000000, 770000000000, 780000000000, 790000000000, 800000000000, 810000000000, 820000000000, 830000000000, 840000000000, 850000000000, 860000000000, 870000000000, 880000000000, 890000000000, 900000000000, 910000000000, 920000000000, 930000000000, 940000000000, 950000000000, 960000000000, 970000000000, 980000000000, 990000000000, 1000000000000, 1100000000000, 1200000000000, 1300000000000, 1400000000000, 1500000000000, 1600000000000, 1700000000000, 1800000000000, 1900000000000, 2000000000000, 2100000000000, 2200000000000, 2300000000000, 2400000000000, 2500000000000, 2600000000000, 2700000000000, 2800000000000, 2900000000000, 3000000000000, 3100000000000, 3200000000000, 3300000000000, 3400000000000, 3500000000000, 3600000000000, 3700000000000, 3800000000000, 3900000000000, 4000000000000, 4100000000000, 4200000000000, 4300000000000, 4400000000000, 4500000000000, 4600000000000, 4700000000000, 4800000000000, 4900000000000, 5000000000000, 5100000000000, 5200000000000, 5300000000000, 5400000000000, 5500000000000, 5600000000000, 5700000000000, 5800000000000, 5900000000000, 6000000000000, 6100000000000, 6200000000000, 6300000000000, 6400000000000, 6500000000000, 6600000000000, 6700000000000, 6800000000000, 6900000000000, 7000000000000, 7100000000000, 7200000000000, 7300000000000, 7400000000000, 7500000000000, 7600000000000, 7700000000000, 7800000000000, 7900000000000, 8000000000000, 8100000000000, 8200000000000, 8300000000000, 8400000000000, 8500000000000, 8600000000000, 8700000000000, 8800000000000, 8900000000000, 9000000000000, 9100000000000, 9200000000000, 9300000000000, 9400000000000, 9500000000000, 9600000000000, 9700000000000, 9800000000000, 9900000000000, 10000000000000, 11000000000000, 12000000000000, 13000000000000, 14000000000000, 15000000000000, 16000000000000, 17000000000000, 18000000000000, 19000000000000, 20000000000000, 21000000000000, 22000000000000, 23000000000000, 24000000000000, 25000000000000, 26000000000000, 27000000000000, 28000000000000, 29000000000000, 30000000000000, 31000000000000, 32000000000000, 33000000000000, 34000000000000, 35000000000000, 36000000000000, 37000000000000, 38000000000000, 39000000000000, 40000000000000, 41000000000000, 42000000000000, 43000000000000, 44000000000000, 45000000000000, 46000000000000, 47000000000000, 48000000000000, 49000000000000, 50000000000000, 51000000000000, 52000000000000, 53000000000000, 54000000000000, 55000000000000, 56000000000000, 57000000000000, 58000000000000, 59000000000000, 60000000000000, 61000000000000, 62000000000000, 63000000000000, 64000000000000, 65000000000000, 66000000000000, 67000000000000, 68000000000000, 69000000000000, 70000000000000, 71000000000000, 72000000000000, 73000000000000, 74000000000000, 75000000000000, 76000000000000, 77000000000000, 78000000000000, 79000000000000, 80000000000000, 81000000000000, 82000000000000, 83000000000000, 84000000000000, 85000000000000, 86000000000000, 87000000000000, 88000000000000, 89000000000000, 90000000000000, 91000000000000, 92000000000000, 93000000000000, 94000000000000, 95000000000000, 96000000000000, 97000000000000, 98000000000000, 99000000000000, 100000000000000, 110000000000000, 120000000000000, 130000000000000, 140000000000000, 150000000000000, 160000000000000, 170000000000000, 180000000000000, 190000000000000, 200000000000000, 210000000000000, 220000000000000, 230000000000000, 240000000000000, 250000000000000, 260000000000000, 270000000000000, 280000000000000, 290000000000000, 300000000000000, 310000000000000, 320000000000000, 330000000000000

Prvá verejná skúška bezdrôtového spojenia

Od skupiny finančníkov spoločnosti *Universal Aether Telegraph Company* z Filadelfie, ktorá sa vytvorila na základe prijatých Murgašových patentov, prišla ponuka na praktické využitie vynálezov.

Najvplyvnejšími priaznivcami Murgaša boli predovšetkým akcionári McKennedy a Mr. Brownson.

UNITED STATES PATENT OFFICE.

JOSEPH MURKAS, OF WILKESBARRE, PENNSYLVANIA

WIRELESS-TELEGRAPH APPARATUS.

APPENDIX forming part of Letters Patent No. 759,829, dated May 10, 1904

To all whom of may concern:

Be it known that I, Joseph M. Tamm, a citizen of the United States, residing at 102 West 10th Street, New York, have invented certain new and useful Improvements in Wireless Telegraphy Apparatus, of which the following is a specification:

My invention relates to wireless-telegraphy apparatus, and more particularly to an improved system whereby signals may be transmitted with great rapidity and accuracy.

It is a further object of my invention to provide a system of "codeless" transmission, which is especially adapted for use in the system I have invented, but may have other applications.

It has heretofore been the practice in systems of characters described to transmit more than one signal element of the same character or signal elements of the same character, given, signal being denoted by the time relation of the impulses in a manner similar to that observed in connection with the Morse system of telegraphy.

In my system, it is a object that in a given system one signal element requires a greater time for its dispatch than others—for instance, the dash of the Morse system requires a longer time interval than the dot. In my system, however, no transmitted word would require a greater time than one in which the signals were independent of the time relation of the impulses, so that each impulse could be made as short as would be consistent with electrical operation.

It is another object of my invention to develop such apparatus which is capable of sending impulses of different character and receiving impulses by which such impulses are received and their difference in character made manifest. In my system, the number of signal elements in a character of the code, as the frequency, intensity, etc., rather than their time relation, and letters, words, and messages may be conveyed by different arrangements of consecutive signal elements, so that the code may be transmitted in a manner similar to the combination of dots and dashes in the Morse system. Thus the impulses may differ in their frequency, and by the word "frequencies" I intend to express the number of vibrations per second of the waves sent out by the transmitter.

A receiver which receives the ordinary type of wave transmitted by the ordinary type of transmitter, and wherein the frequencies of the impulses, and where the impulses are received by the same apparatus it is necessary to employ a self-resonating converter, that is, one in which the parts assume their normal condition after an impulse has

Financovanie pokusov spoločnosť podmienila pozitívne vykonanou verejnou skúškou. 27. apríla 1905 sa úspešne uskutočnila prvá neoficiálna skúška a 23. novembra prvá verejná skúška prenosu správ medzi mestami Wilkes-Barre a 30 km vzdialého mesta Scrantone, odozva prišla dokonca až z 200 km vzdialeného Brooklynu. Na skúške sa zúčastnili zástupcovia spoločnosti *Universal Aether Telegraph Company*, starostovia oboch miest Kirkendall z Wilkes-Barre a Connely zo Scrantonu, biskup Hoban a O'Reilly, zástupcovia akademickej pôdy, vlády, vojenských námorných súl podnikatelia, novinári. Zlom v ďalšom Murgašovom rozlete však znamenala náhlá prudká víchríca, ktorá zničila 60 metrov vysoké anténne stožiare. Akciová spoločnosť ďalšie investície zamietla.

Otázkami spojovacej techniky sa Murgaš prestal zaoberať až roku 1917, po vstupe USA do prvej svedovej vojny, na základe zákazu vlády používať súkromné rádiotelegrafické stanice. V roku 1916 sa uskutočnil v New Yorku súdny spor o prvenstvo v objavení tónovej modulácie medzi Guglielmom Marchesom Marconim a Reginaldom Aubreyom Fessendenom. Okresný súd na základe znaleckých posudkov uznal prioritu Murgašovi.

Patent Zariadenie na prenášanie správ bezdrôtovou telegrafiou

POLITIKA

Pred vznikom Československej republiky v roku 1918 bol Murgaš jedným z hlavných signatárov historických dokumentov *Clevelandskej a Pittsburgskej dohody*. Bol predsedom vojnovej Slovenskej národnej rady v Amerike a funkcionárom Slovenskej ligy.

Nimi sa zaviazali zástupcovia Čechov a Slovákov na čele s Tomášom Garriguom Masarykom vytvoriť štát dvoch rovnoprávnych národov. 20. septembra 1917 sa Murgaš zúčastnil na stretnutí slovenských katolíckych kňazov s generálom Milanom Rastislavom Štefánikom v New Yorku. Zorganizoval medzi americkými Slovákm peňažnú zbierku s výťažkom jeden milión dolárov na základný fond ČSR a sám doň prispel sumou 1000,- dolárov.

Informácie o výške sumy sa v literatúre líšia – tisíc, dvatisíc, päťtisíc dolárov. Publikácia – Pamätnica postavenia a odhalenia pomnika nebohého Rev. Jozefa Murgaša, ktorý bol postavený iniciatívou a starostlivosťou Vdp. Msgra Jána S. Sobotu na Dallaskom cintoríne farnosti Najsv. Srdca P. Ježiša za prítomnosti J. E. najdp. Biskupa Williama J. Hafey-ho, D. D. v pondelok, dňa 30-teho mája 1938 – uvádzá duchovný správca Vdp. Monsignor Ján S. Sobota, duchovný správca farnosti Najsv. Srdca Pána Ježiša Wilkes-Barre, Pa – výšku príspievku Jozefa Murgaša do milióndolárovej zbierky 1000,- dolárov.

Clevelandská dohoda bola prvý dokument o spoločnom postupe Čechov a Slovákov v boji za národné oslobodenie. Bola podpísaná v októbri roku 1915. 31. mája 1918 ju nahradila Pittsburgská dohoda. Zástupcovia Slovákov v Amerike boli ochotní akceptovať len taký česko-slovenský štát, ktorý bude založený na federatívnom systéme so slovenskou autonómiou. Po niekolikomesačnom vyjednávaní bola 22. októbra 1915 v Clevelande podpísaná dohoda medzi Slovenskou ligou v Amerike a Českým národným združením. Pittsburgská dohoda bola politická dohoda, ktorú 31. mája 1918 v americkej Pittsburghu podpísali zástupcovia Slovenskej ligy v Amerike, Českého národného združenia a Zväzu českých katolíkov s Tomášom G. Masarykom. Text dokumentu sformuloval v rámci svojej návštevy USA T. G. Masaryk. Schvaluje politický program usilujúci sa o Spojenie Čechov a Slovákov v samostatnom štáte z Českých Zemí a Slovenska: Slovensko bude mať svoju vlastnú administratívnu, svoju úradnú jazykou v škole, v úrade a vo verejnom živote vobec; Česko-slovenský štát bude republikou. Jeho Konštituícia bude demokratická; Organizácia spolupráce Čechov a Slovákov vo Spojených Štátach bude podľa potreby a meniaci sa situácie pri spoločnom dohovorení, prehľbená a upravená; Podrobne ustanovenia o zariadení česko-slovenského štátu ponechávajú sa oslobodeným Čechom a Slovákom a ich právoplatným predstaviteľom.“

Pittsburgská dohoda s podpisom Jozefa Murgaša

ENTOMOLÓGIA A BOTANIKA

V posledných rokoch života, po predošlých negatívnych skúsenostiach, sa už menej zaujímal o verejné dianie a viac sa venoval kňazským povinnostiam a osobným záľubám, najmä milovanému maliarstvu, ale aj zberaniu motýľov, húb, nerastov a pestovaniu rastlín. Aj v tejto oblasti dosiahol obdivuhodné výsledky. Unikátna zbierka motýľov a chrobákov, obsahovala okolo deväťtisíc exemplárov.

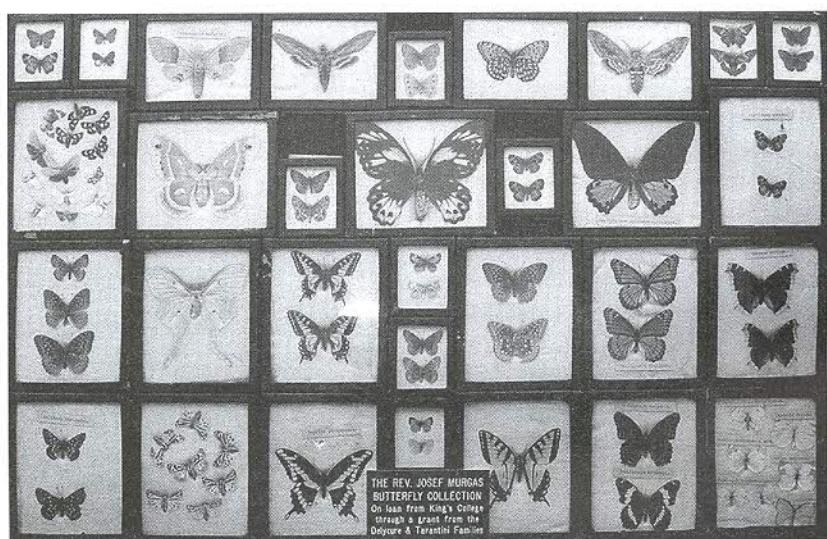
Motýle so svojimi žiakmi zbieranl, triedil a umiestňoval v Rikerových ránoch a sklenených skrinkách. Zbierku systematicky dopĺňal kúpou alebo výmenou. Pri fare a kostole vo Wilkes-Barre vybudoval prekrásnu botanickú záhradu. Rastliny objednával z Japonska a Holandska.

V Spojených štátach bol považovaný za jedného z popredných lepidopterológov. V tomto období venoval svoje sily tiež na vybudovanie reprezentačnej slovensko-anglickej školy pre deti slovenských pristahovalcov.

Obraz
Rybačka
na jazere
Silkworth

Zbierka
motýľov

Plodný a obetavý život Jozefa Murgaša bol pretrhnutý 11. mája 1929. Pochovaný je nedaleko Wilkes-Barre v Dallas a symbolický hrob má aj na cintoríne v Tajove spolu so svojimi rodičmi.

PAMIATKY NA JOZefa MURGAŠA

Vďační farníci mu založili pri kostole vo Wilkes-Barre pamätnú tabuľu a v roku 1990 ďalšiu pri príležitosti 85. výročia prenosu hovoreného slova. Svoju činnosť tu dodnes rozvíja *Rádioamatérsky klub Jozefa Murgaša*. Na univerzite v Scrantone pripravili pamätnú izbu. V roku 1944 k 80. výročiu narodenia Jozefa Murgaša vysielali reláciu, ktorú spracovala Pensylvánska komisia pre história. Ďalšia bola v roku 1974.

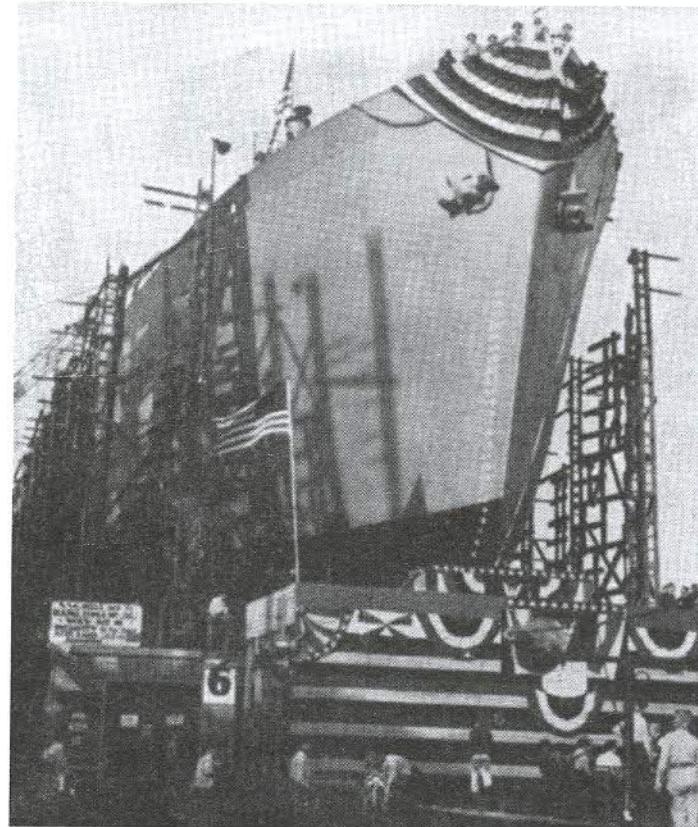
Lod' Joseph
Murgas

12. októbra 1944 spustili na more v štáte Georgia vojnovú loď kúpenú zo zbierok krajanov a pokrstili ju menom Joseph Murgas. Pensylvánsky guvernér Edward Martin vydal deklaráciu, v ktorej vyhlásil 12. november 1944 za Deň Jozefa Murgaša.

Vo svojom teste-
mente poručil Murgaš
elektrické zariadenie,
stroje a kompletné vy-
bavenie laboratória
Slovenskej škole Svä-
tého srdca Pána Ježiša,
svoju knižnicu Ostrho-
utskej verejnej knižnice
vo Wilkes-Barre, väč-
šina vecí sa však nedo-
stala do správnych rúk.
Z rozsiahlej reverendo-
vej knižnice sa zachova-
lo len šestnásť kníh.

Na Slovensku vznikol v rámci Spolku československých inžinierov Klub Inžinierov Slovákov (1932), ktorý v časopise Technický obzor slovenský venoval pozornosť priekopníkom vedy a techniky – zo slovenských aj Jozefovi Murgašovi. V roku 1939 ocenila jeho prácu slovenská vláda vydaním pamätných poštových známok s jeho portrétom, menom, rokmi narodenia a úmrťia a vyobrazením anténnych veží.

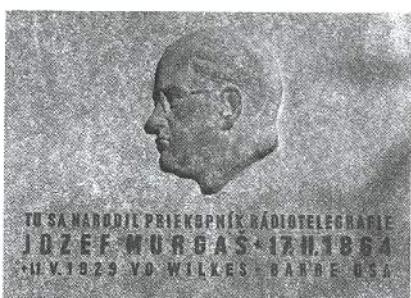
Veľkou zásluhou bolo upevnenie pamätnej tabule na rodny dom (1957) a zriadenie múzejnej expozície o Jozefovi Murgašovi v Pamätnom dome J. G. Tajovského (1968) v Tajove zásluhou Jozefa Šebu. Tento učiteľ a kultúrno-osvetový pracovník sa dlhé roky obetavo staral o zbieranie a sprístupňovanie pamiatok na spomínaných významných tajovských rodákov. Prostredníctvom Združenia slovenských katolíkov v Pensylvánii sa mu podarilo nadviazať kontakty s pánom Johnom Hanakom, od ktorého získal do múzea množstvo textového materiálu v angličtine a v slovenčine, fotografií a životopis Jozefa Murgaša od Stephena Palickara 1950. Malú výstavku zriadil najprv v jednej miestnej rodného výboru v Tajove, dnes je múzejná expozícia Pamätného domu spisovateľa Jozefa Gregora Tajova Jozefa Murgaša organizoval Jozef Šebu slávnosti z

Hrob v Dallas, USA

Symbolický hrob v Tajove

Pamätná tabuľa na rodnom dome

Pamätná izba v Pamätnom dome J. G. Tajovského

Pri 130. výročí narodenia (1994) sa konal v Tajove summit aj za účasti americkej delegácie. Murgašovo dielo popularizoval tiež prostredníctvom príspievkov v tlačovinách a informačných materiálov. V roku 1999 inicioval postavenie symbolického hrobu Jozefovi Murgašovi v tajovskom cintoríne. Unikátnym podujatím bola spomienková slávnosť v Tajove pri príležitosti 80. výročia úmrtia Jozefa Murgaša, v rámci ktorej sa 21. mája 2009 uskutočnil telemost Tajov – Wilkes-Barre, pri príležitosti 150. výročia narodenia prezentácia zberateľskej mince Jozef Murgaš 20. januára slávnostné podujatie 17. februára 2014 v Tajove, vedecká konferencia s názvom Jozef Murgaš – reflexie života a diela v medzinárodnom kontexte, 16. mája 2014 v Banskej Bystrici.

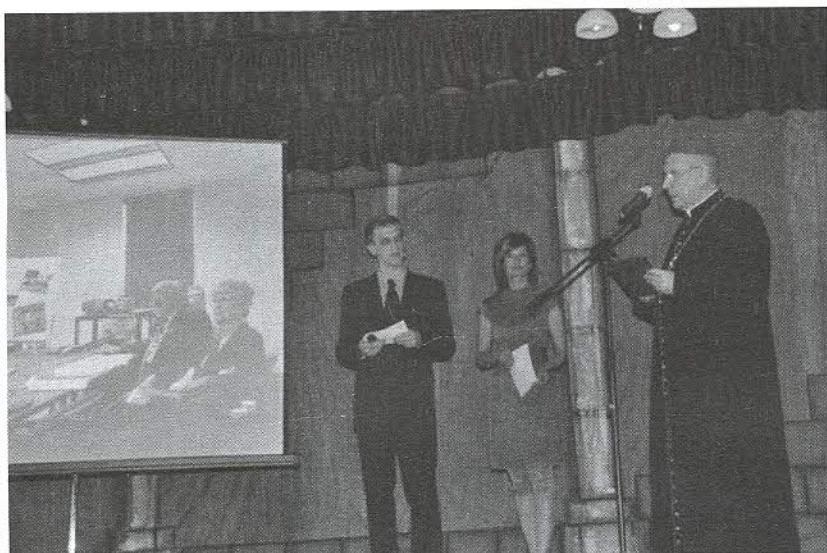
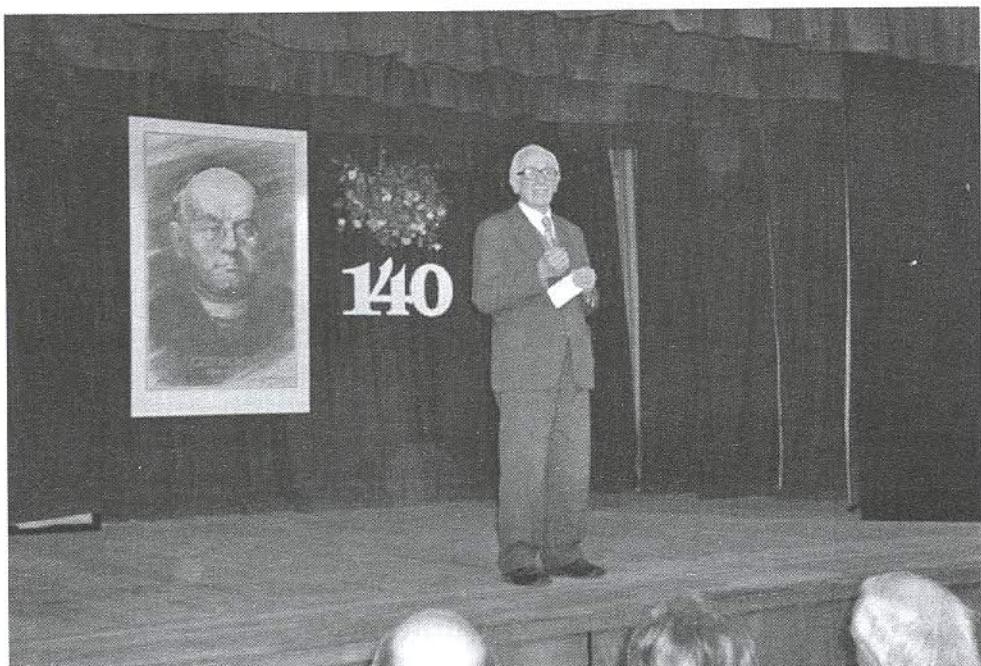
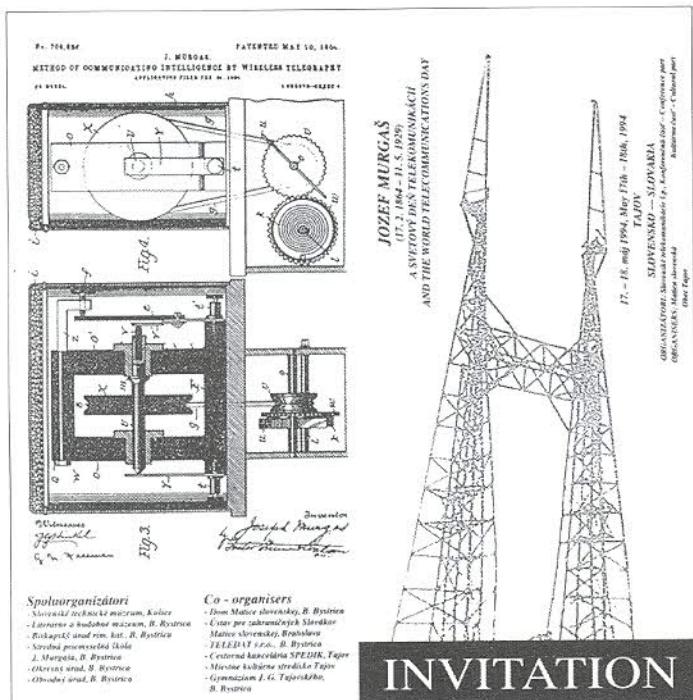
Slovenská pošta vydala k 130. výročiu narodenia Murgaša známku s jeho podobizňou v sérii Európa v téme objavy.

V Bratislave pracuje Klub J. G. Tajovského a Jozefa Murgaša, jeho meno nesie Stredná priemyselná škola v Banskej Bystrici, Základná škola v Šali i niekoľko ulíc v slovenských mestách.

Život a dielo Jozefa Murgaša reflektovali vo svojich prácach viacerí autori – František Longauer, Juraj Voda, Margita Valehrachová, Jozef Vranka, Štefan Paličkár, Anton Bagin, Ondrej Póss, Miroslav Tibor Morovics, Eva Furdiková, Jozef Halčko, Gabriel Brendza, Marta Herucová, Ľudovít Hološka, Miroslav Horník, Michal Mudroch, Vladimír Murín, Viliam Podhorský, Jozef Roman, Richard Senček, Jozef Šebo, Ľudovít Tupta, Ján Šebo, Soňa Šváčová, Ferdinand Vrábel, Martin Weiss, Joseph Weber a ďalší. Samuel Šuba z Košíc vyhotobil niekoľko modelov Murgašových patentov.

Pamätné tabuľy sa nachádzajú nielen v rodnej obci Jozefa Murgaša, v Jabrikovej na rodnom dome, ale aj na Kostole sv. Jána Krstiteľa v Tajove, v Slovenskej Ľupči, Chrenovci, na budove Slovenskej pošty v Bratislave, vo Wilkes-Barre.

Pozvánka
na podujatie
k 130. výročiu narodenia Jozefa Murgaša

Podujatie
k 140. výročiu narodenia Murgaša
moderoval
Jozef Šebo

Telemost
Tajov – Wilkes-Barre

LITERATÚRA

- ALEXY, Janko. *Osudy slovenských výtvarníkov*. Bratislava: Štátne nakladatelstvo, 1948.
- BAGIN, Anton. Historické medailóny. In: *Duchovný pastier*. 1977, roč. 58, č. 7, s. 330 – 331.
- BALÁŽ, Anton. Odkaz od amerických Slovákov: „Ešte nepijeme z posledného súdka“. In: *Literárny týždenník*. 1995, roč. 8, č. 51-52, s. 10 – 11.
- BARICA, Ján. *Vede a národu: malá encyklopédia priekopníkov slovenskej vedy a techniky*. Bratislava: Smena, 1984.
- BARICA, Ján. Agentúra UP: ... Jeden z pionierov. In: *Literárny (dvoj)tyždenník*. 2004, roč. 17, č. 12-13, s. 15.
- FERENCOVÁ, Elena. Život a dielo slovenských fyzikov a vynálezcov. Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 1997. ISBN 80-85756-31-5.
- FERENCOVÁ, Elena. Priekopník rádiotelegrafie Jozef Murgaš – 80 rokov od jeho úmrtia. In: *Svensk-Slovak-Info*, 2009, Nr. 2, s. 7.
- FILIPKO, Richard. Gény po vynálezcom. In: *Život*. 2009, roč. 59, č. 30, s. 30-32.
- HALLON, Ľudovít – FALISOVÁ, Anna – MOROVICS, Miroslav Tibor. *Chronológia vývoja vedy a techniky na Slovensku*. Bratislava: Historický ústav SAV, 2006. Bratislava: AEPress. ISBN 978-80-88880-73-8.
- Jozef Murgaš [Videozáznam]. Bratislava: Alef štúdio, 1994.
- KOLIBIAROVÁ, Blanka. Málo známy génius: pred 75 rokmi zomrel Jozef Murgaš. In: *Domino fórum*. 2004, roč. 8, č. 19, s. 19.
- KRUŽLIAK, Imrich. Jubileá Jozefa Murgaša. In: *Literárny týždenník*. 1994, roč. 7, č. 22, s. 2.
- LONGAUER, František. Rev. Jozef Murgaš. In: LONGAUER, František. *Vynálezci*. Banská Bystrica: Slovenská Grafia, 1925, s. 54 – 56.
- MOROVICS, Miroslav Tibor. Vynálezca v reverende: Slovensko 20. storočia: Postavy a osudy – Jozef Murgaš. In: *Pravda*. 6. 9. 1997, roč. 7, č. 205 [Príl.] Sobota plus, č. 35, s. 14.
- MOROVICS, Miroslav Tibor. Tajomstvo telegrafovania bez drôtu: J. Murgaš popri poslaní kňaza vynikal aj výtvarným a technickým nadaním. In: *Verejná správa*. 2001, roč. 56, č. 24, s. 26 – 27.
- MURGAŠ, Jozef. Telegrafovanie bez drôtu. In: *Tovaryšstvo: sborník literárnych prác III*. Ružomberok: Richard Osvald, 1900. s. 247 – 279.
- PALICKAR, Stephen J. Rev. Joseph Murgas Priest – Scientist : His Musical Wireless Telegraphy and The First Radio. New York: Cecil L. Anderson Publishing, 1950.
- RUMANOVSKÝ, Ivan. Človek na známkach: Jozef Murgaš – kňaz, vynálezca. In: *Historická revue*. 1998, roč. 9, č. 1, s. 26 – 27.
- Slováci bojujú za záchranu Murgašovho kostola vo Wilkes-Barre, Pa. In: *Slovák v Amerike: The oldest Slovak Newspaper in Amerika*. 2008, roč. CXIX, č. 10 230.
- TIBENSKÝ, Ján. *Dejiny vedy a techniky na Slovensku*. Martin: Osveta, 1979.
- TIBENSKÝ, Ján. *Priekopníci vedy a techniky na Slovensku 2*. Bratislava: Obzor, 1988.
- TIBENSKÝ, Ján – PÖSS, Ondrej. *Priekopníci vedy a techniky na Slovensku 3*. Bratislava: Acaemic Electronic Press, 1999. ISBN 80-88880-34-3.
- ŠEBO, Jozef. *Jozef Murgaš*. Tajov: Obecný úrad, 1994.
- ŠEBO, Jozef. *Smidky môjho chlebíka*. Tajov: Bratia Sabovci, 2005. 160 s. ISBN 80-89029-92-2.
- ŠVÁCOVÁ, Soňa et al. *Jozef Murgaš – reflexie života a diela v medzinárodnom kontexte: zborník príspevkov z vedeckej konferencie 16. mája 2014 v Banskej Bystrici*. Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici, 2014. ISBN 978-80-89388-57-8.
- VALEHRACHOVÁ, Margita. *Technik v reverende*. Bratislava: Perfekt, 2008. ISBN 978-80-8046-402-8.
- VODA, Juraj. *Jozef Murgaš, priekopník rádiotelegrafie*. Martin: Osveta, 1955.
- VRANKA, Jozef. *Z doliny prerástol hory: Jozef Murgaš: kňaz, maliar, vedec, vynálezca...* Bratislava: Arimes, 2004. ISBN 80-88942-05-5.
- WEBER, Joseph. *Joseph Murgas: Little Journeys to the Homes of the Great Scientists*. New York: Weber Printing East Aurora, 2009.

JOZEF MURGAŠ – Počujete ma?

Autor: Mgr. Soňa Šváčová, PhD.

Zodpovedný redaktor: PhDr. Oľga Lauková, PhD.

Obálka a grafická úprava: Ing. Peter Valach

Vydavateľ: Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici

Rok vydania: 2014

Tlač: Tajov: TWOR

Číslo publikácie ŠVKBB: ŠVKBB 670/2014

Publikácia vyšla vďaka finančnej podpore
Veľvyslanectva USA v Slovenskej republike

Rev. S. Vetzel
Barstyt Kreszt.

Priateli :

Tvoj list ma vskutku počkav
pil. Píšeš, že si nemohol
dostať moju adresu. Musí
vet' si, že sme rázdi kňaz
z b.-bistričkého biskupstva.
Poznam Ti, od piší mi obrazom
posty že kolko čiadaš m-
tercessa od kých 100 zl.- Obra-
v liste to neslávast a je